

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1 Короткі історичні відомості та етапи розвитку системи екологічного управління

Аналіз взаємодії людини з природою дозволяє виділити чотири періоди, різних за часом і силою впливу людей на природу. В даний час спостерігається перехід до п'ятого періоду.

Перший період – ера примітивної культури кам'яного століття і первіснообщинного укладу життя. Це найтриваліший період взаємодії людини з природою, що призвів до мало відчутних змін у ній.

Другий період – з початку землекористування, тобто від VIII-VII ст. до н.е. до становлення промислового виробництва в XV ст. н.е. Це період рабовласницького і феодального суспільства, період активного розвитку скотарства і землеробства. Іригація земель. Використання підземних вод. Використання деревини як основного енергетичного джерела і будівельного матеріалу призводить до скорочення площі лісових масивів. Розвиток мореплавства, китовий промисел призвели до скорочення стада китів.

Використання природних ресурсів викликає необхідність пізнання законів природи, що призводить до прискорення розвитку науки, в тому числі природознавства. Формуються перші природоохоронні положення, законодавства і традиції.

Так, феодалі встановлюють найжорстокіші порядки щодо вирубування лісів, відстрілу тварин, випасання худоби тощо у своїх володіннях. У той же час в нескінченних міжусобних війнах вони нерідко знищують все живе на землях своїх сусідів, руйнують природні ландшафти, іригаційні системи і т.д., що призводить до міграції та вимирання народів, втрати родючості землі.

Третій період охоплює з XVI по XIX ст. Це час становлення і розвитку капіталізму, приватного підприємництва, концентрації продуктивних сил. Але це і період загарбницьких воєн, що призводили до поділу світу. Активне освоєння

мінерально-сировинних ресурсів, розвиток гірничої справи, металургії, видобутку вугілля призвело до порушення геохімічного балансу біосфери.

Розширення і вдосконалення виробництва, його концентрація в промислових районах. Інтенсивний процес урбанізації. Використання вугілля як палива, відсутність систем очищення призвело до швидкого забруднення повітряного басейну, річкових систем й іноді – до деградації ґрунтового покриву (гірничо-промислові райони Великобританії, Центральної Європи, Південного Уралу та Сполучених Штатів Америки).

Четвертий період – період соціальних революцій, період імперіалізму. Організація великих промислових виробництв, посилення їх шкідливого впливу на навколишнє середовище. Реальна небезпека виснаження не тільки невідновлюваних, а й відновлюваних природних ресурсів.

Вплив людини визначається трьома головними обставинами:

1) Будівництво широкої мережі газо-, нафтопроводів, ліній електропередач, магістральних доріг, масове транспортування різноманітної сировини – все це призвело до забруднення атмосфери, літосфери та гідросфери.

2) Синтез понад 1 млн. хімічних речовин, відсутніх у природних умовах і які володіють якостями, не характерними для природних сполук.

3) Масове виробництво і застосування добрив, пестицидів, гербіцидів, негативна побічна дія яких виявилася через тривалий час з початку їх застосування.

Погіршення стану довкілля та небезпека виснаження невідновлюваних і відновлюваних ресурсів привернули увагу багатьох вчених, політиків і громадськості до проблеми забруднення навколишнього середовища. Англійський дослідник Л.Дж. Боттон писав: «Можливі два варіанти: або люди зроблять так, що в повітрі стане менше диму, або дим зробить так, що на Землі стане менше людей».

У 1972 р. відбулася Міжнародна Стокгольмська конференція щодо навколишнього середовища людини, в роботі якої взяли участь представники 113 країн. У 1983 р. ООН створила Всесвітню комісію з навколишнього середовища і розвитку, у звіті якої за 1987 р. відмічено, що якщо людство не змінить багато

чого в своїй виробничій діяльності і способі життя, то його чекають надзвичайно важкі випробування і різке погіршення навколишнього середовища.

У червні 1992 р. у м. Ріо-де-Жанейро відбулася конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку. Представниками 179 держав був прийнятий історичний документ «Порядок денний на XXI століття».

П'ятий етап – епоха інформаційного суспільства. З кінця XX ст. масовий наступ інформації на всі сторони життя людини і суспільства. Інформаційні ресурси, технології, інформація – товар в сучасній економіці. У цій епосі можна виділити такі фази розширеного відтворення інформації: інформатизація ринку, менеджменту; віртуальний капітал, віртуальні фінанси; екологічний менеджмент – як екологічно безпечне управління сучасним виробництвом в умовах різних форм власності і різних галузей економіки.

Сучасне виробниче екологічне управління в першу чергу направлене на дотримання обов'язкових державних вимог у галузі навколишнього середовища і використання природних ресурсів. Очевидна необхідність розробки і прийняття міжнародних стандартів з управління навколишнім середовищем.

Якщо раніше підприємства традиційно розглядали реалізацію екологічних заходів як додаткове економічне навантаження (особливо в частині інвестицій в технології, що дозволяють дотримуватися встановлених нормативних вимог), то в останні 20 років ситуація змінилася. Посилення законодавства, зростання можливостей для просування екологічно чистої продукції, підвищення тиску зі сторони громадськості, питання етики і зобов'язання країн у рамках міжнародних/регіональних конвенцій зумовили підвищення значимості екологічних питань.

У загальному вигляді еволюція підходів до вирішення питань екологічної безпеки господарської діяльності на рівні підприємства в країнах ЄС полягає в переході від екологічно пасивної до екологічно реактивної стратегії (очищення викидів і скидів «на кінці труби»), далі до активної (використання найкращих економічно і технічно доступних маловідходних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій без надмірних витрат), превентивної або попереджувальної (зменшення або виключення утворення емісій і відходів у місцях їх можливої

появи, зменшення споживання вихідної сировини, матеріалів та енергії в технологічних процесах) і превентивно-проактивної стратегії, що ототожнюється з поняттям «чисте виробництво».

Екологічна діяльність на рівні підприємства стратегічно націлена на реалізацію сталого розвитку, який в сучасних умовах можливий тільки шляхом застосування нової практики ведення бізнесу, зокрема, інтеграції всіх економічних суб'єктів – виробника (товарів і послуг), постачальників сировини і комплектуючих виробів, торговельних і логістичних фірм, споживачів,

1.2 Концепція сталого розвитку

Концепція сталого розвитку має довгу історію становлення. Починаючи від наукових праць В.І. Вернадського про ноосферу (початок минулого сторіччя), декларації першої конференції ООН з навколишнього середовища (Стокгольм, 1972 р.), де було зазначено зв'язок економічного і соціального розвитку з проблемами навколишнього середовища, наукових доповідей Римського клубу (1972 р.), у яких формулювалися ідеї переходу цивілізації до стану «глобальної динамічної рівноваги», до звіту Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку в 1987 р., конференції ООН з проблем навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), Всесвітнього саміту з питань сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.) і сьогодні.

Появу терміну «сталий розвиток» (sustainable development) пов'язують з ім'ям прем'єр-міністра Норвегії Гру Харлем Брундланд, яка сформулювала його в звіті «Наше спільне майбутнє», що було підготовлено для ООН і опубліковано у 1987 р. Міжнародною комісією з навколишнього середовища і розвитку. Вона визначала його **як розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, проте не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.**

В червні 1992 р. у Ріо-де-Жанейро відбулася Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку, на якій було прийнято історичне рішення про зміну курсу розвитку усього світового співтовариства. Це безпрецедентне

рішення глав урядів і лідерів 179 країн було обумовлено катастрофічною глобальною екологічною ситуацією і прогнозованою глобальною катастрофою, що може вибухнути вже в XXI ст. і призвести до загибелі всього живого на планеті. На цій конференції була прийнята Світова програма дій «Порядок денний на XXI століття», яка є програмою дій з впровадження засад сталого розвитку в країнах світу. В Програмі дій наголошується, що **досягнення сталого розвитку вимагає ув'язки та інтеграції трьох основних цілей:**

1) економічних – ця концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних – природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів;

2) соціальних – орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі, на скорочення числаруйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ;

3) екологічних – сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Основна увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх у деякому «ідеальному» статичному стані.

Концепція сталого розвитку охоплює, як мінімум, дві найважливіші ідеї:

- такий розвиток передбачає вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Розвиток буде сталим тільки тоді, коли буде досягнута рівновага між різними факторами, що зумовлюють загальний рівень життя;

- нинішнє покоління має обов'язок перед прийдешніми поколіннями залишити достатні запаси соціальних, природних та економічних ресурсів для того, щоб вони могли забезпечити для себе рівень добробуту не нижчий, ніж той, що ми маємо зараз.

Узгодження цих ідей та їх переклад на мову конкретних заходів, які є засобами досягнення сталого розвитку – завдання величезної складності, оскільки всі три елементи сталого розвитку повинні розглядатися збалансовано. Важливі

також і механізми взаємодії цих трьох концепцій. Економічний і соціальний елементи, взаємодіючи один з одним, породжують такі нові завдання, як досягнення справедливості всередині одного покоління (наприклад, щодо розподілу доходів) та надання цілеспрямованої допомоги бідним верствам населення. Механізм взаємодії економічного та екологічного елементів породив нові ідеї щодо вартісної оцінки та інтерналізації (обліку в економічній звітності підприємств) зовнішніх впливів на навколишнє середовище. Нарешті, зв'язок соціального та екологічного елементів викликала інтерес до таких питань як внутрішньопоколінна і міжпоколінна рівність, включаючи дотримання прав майбутніх поколінь, та участі населення в процесі прийняття рішень.

Невід'ємною частиною концепції стійкого розвитку є система індикаторів, розроблена Комісією ООН зі сталого розвитку.

Індикатори сталого розвитку – з одного боку, відображають соціальні, економічні і екологічні параметри у єдиному комплексі; з іншого – їх розвиток розглядається через зміну станів, кожен з яких характеризується визначеною сталістю і здатністю до змін.

Комісія пропонує 134 індикатори сталого розвитку, які розділені на наступні основні групи:

1) Група соціальних індикаторів: боротьба з бідністю; демографічна динаміка і стан; поліпшення освіти, поінформованості і виховання суспільства; захист і поліпшення здоров'я людей; поліпшення розвитку поселень.

2) Група економічних індикаторів: міжнародна кооперація для прискорення сталого розвитку і пов'язана з цим місцева політика; зміна характеристик споживання; фінансові ресурси і механізми; передача екологічно чистих технологій, співробітництво і створення потенціалу.

3) Група екологічних індикаторів: збереження якості водних ресурсів і забезпеченість ними; захист морів і прибережних територій; комплексний підхід до планування і раціонального використання земельних ресурсів; раціональне управління вразливими екосистемами, боротьба з опустелюванням і посухами; сприяння веденню сталого сільського господарства і розвитку сільських районів; боротьба за збереження лісів; збереження біологічної розмаїтості; екологічно

безпечне використання біотехнологій; захист атмосфери; екологічно безпечне управління твердими відходами і стічними водами; екологічно безпечне управління токсичними хімікатами; екологічно безпечне управління небезпечними відходами; екологічно безпечне управління радіоактивними відходами.

4) Група інституціональних індикаторів: облік питань екології і розвитку в плануванні і управлінні для сталого розвитку; національні механізми і міжнародне співробітництво для створення потенціалу в країнах, що розвиваються; міжнародний інституціональний порядок; міжнародні правові механізми; інформація для прийняття рішень; посилення ролі основних груп населення.

Складність практичного застосування концепції сталого розвитку полягає в тому, що короткострокові економічні вигоди окремих країн найчастіше суперечать довгостроковим інтересам сталого розвитку та потенційним економічним вигодам світової спільноти.

Варто відзначити, що досягнення оптимального варіанту розвитку декларують ряд країн, у кожної країни свій шлях розвитку. В одних цей шлях тільки починається, в інших вже розпочався, треті вже стали на шлях сталого економічного розвитку (США, Японія, країни Європейського Союзу). Існує багато і таких країн, яким не до сталого розвитку і вони його не сприймають. На перше місце вони ставлять одну стратегічну мету – вижити. Саме такі країни провокують загрози, що поширюються до інших держав та їхніх регіонів. Досягти сталого розвитку регіонів надзвичайно важко, адже близьке сусідство з іншими державами формує загрозу екологічної небезпеки, а глобалізація, що стрімко набрала обертів, сприяє утворенню та загостренню економічних та соціальних небезпек, що зрештою торкаються регіонального розвитку.

1.3 Організаційні підходи і методи зниження рівня впливу виробництва на довкілля

Підприємства виробничої та невиробничої сфери є основними суб'єктами, від результатів діяльності яких залежить рівень екологічної безпеки, і тим самим, добробут нинішніх і майбутніх поколінь. Ступінь впливу на навколишнє середовище при цьому залежить від вибору технології виробництва (ресурсномісткої або, навпаки, екологічно чистої, маловідходної), видів своєї продукції і наданих послуг. Таким чином, екологічна проблематика впливає на всі сторони діяльності підприємства, діючи на внутрішні механізми прийняття управлінських рішень та на взаємини з партнерами по бізнесу, органами екологічного контролю, фінансовими організаціями, місцевим населенням. Очевидно, що успішне ведення бізнесу залежить від ступеня врахування екологічних аспектів діяльності та пов'язаних з ними можливостей і ризиків.

Зниження впливу промислового виробництва на навколишнє середовище може бути досягнуто:

- мінімізацією викидів, скидів, відходів;
- раціональним використанням сировини і енергетичних ресурсів;
- створенням маловідходних ресурсозберігаючих технологічних процесів.

Все розмаїття методів мінімізації впливу промислового виробництва на навколишнє середовище можна розділити на:

- технологічні та технічні методи очищення викидів і скидів, утилізації відходів;
- технологічні та технічні методи, спрямовані на зниження кількості забруднюючих речовин, що утворюються;
- організаційні методи.

За оцінками фахівців, основною причиною економічних та екологічних проблем в Україні є неефективне управління. Існуюча на багатьох підприємствах система управління, сформована в умовах планової економіки, не відповідає

сучасним вимогам. До типових проблем вітчизняних підприємств можна віднести:

- відсутність чітких орієнтирів і принципів діяльності;
- дисбаланс повноважень і відповідальності;
- невміння мотивувати персонал;
- наявність організаційних структур, орієнтованих на внутрішні

потреби, а не на запити клієнтів, відсутність ефективного зворотного зв'язку з зацікавленими сторонами.

До даного моменту світовою спільнотою накопичено позитивний досвід ефективного менеджменту, який може бути успішно адаптований в українських умовах. Розроблено теоретичні основи менеджменту як області знань і професійної діяльності, спрямованої на формування і досягнення цілей організації шляхом раціонального використання наявних ресурсів. Відпрацьовано та стандартизовані ефективні моделі управління, зокрема концепція загального управління якістю (Total Quality Management – TQM), яка послужила основою для розробки систем екологічного менеджменту.

1.4 Сутність і завдання екологічного управління

Практична реалізація принципів сталого розвитку багато в чому визначається організацією і розвитком систем виробничо-екологічного управління та екологічного менеджменту.

Система екологічного управління – відносно нове явище в світовому господарстві, яке можна визначити як спеціальну систему управління, спрямовану на збереження якості навколишнього середовища, забезпечення нормативно-правових екологічних параметрів і засновану на концепції сталого розвитку суспільства.

Розрізняють природоохоронний менеджмент і екологічний менеджмент.

Природоохоронний менеджмент (Environmental Management) не вимагає істотної зміни ситуації техніко-економічної системи. Це якоюсь мірою консервативний екологічний менеджмент або перший ступінь готовності підприємства до вирішення проблем екологічної безпеки. Природоохоронний менеджмент – це система економічного управління об'єктом шляхом пристосування вже наявної інфраструктури до вимог національних і міжнародних нормативів, актів, правил у сфері ресурсозбереження та раціонального природокористування.

Основними завданнями природоохоронного менеджменту є:

- економія сировинних ресурсів;
- мінімізація відходів і забруднень навколишнього середовища;
- організація безпечної праці персоналу;
- оцінка екологічного ризику;
- виділення коштів на створення «зеленого» іміджу підприємства;
- інформування населення про характер виробничої діяльності підприємства і про стан навколишнього середовища в зоні дії підприємства.

Екологічний менеджмент (Ecological Management) – більш досконала система управління. Стосовно підприємства він передбачає формування екологічно безпечної виробничо-територіального комплексу, забезпечує оптимальне співвідношення між екологічними та економічними показниками

протягом усього життєвого циклу як самого комплексу, так і виробленої ним продукції.

Основними завданнями екологічного менеджменту є:

- організація екологічно безпечних виробничих процесів;
- забезпечення екологічної сумісності всіх виробництв;
- попередження негативного антропогенного впливу на природу в процесі виробництва, споживання та утилізації продукції, що випускається;
- отримання максимального результату при мінімальній шкоді для навколишнього середовища;
- перетворення екологічних обмежень у нові можливості зростання виробничої діяльності;
- оновлення продукції виходячи з попиту та створення «зеленого» іміджу підприємства в очах громадськості;
- створення і впровадження маловідходних технологій;
- стимулювання природоохоронних ініціатив, що знижують витрати або сприяють зростанню доходів.

Елементи, на які спрямована діяльність екологічного менеджменту є об'єктами менеджменту, що мають просторові та часові межі.

Об'єкт екологічного менеджменту – підприємства різної форми власності, державні та приватні структури, діяльність яких пов'язана з використанням, охороною та відтворенням природних ресурсів.

До об'єктів екологічного менеджменту відносяться підприємства, установи, державні структури, природоохоронні органи. Процес управління об'єктом екологічного менеджменту здійснює суб'єкт екологічного менеджменту, яким може бути людина, підприємство, установа, державний орган. Система відносин яка формується між об'єктом і суб'єктом екологічного менеджменту є предметом екологічного менеджменту.

До англійської мови термін "менеджмент" прийшов з французької: французьке слово "monage" означає буквально "домоведення". Але в англійській

мові дієслово "to manage" набуло справді сучасного значення, яке виражається низкою перекладів: "управляти", "керувати", "завідувати". Від зазначеного дієслова "to manage" утворився іменник "management" із подібними значеннями: управління, керівництво тощо.

Поняття "управління" та "менеджмент" за своїм вмістом не зовсім тотожні. Управління - це цілеспрямована дія на об'єкт із метою зміни його стану, або поведінки у зв'язку зі зміною певних обставин. Управляти процесами, які протікають на будь-якому підприємстві, що і є об'єктом, означає змінювати їх стан шляхом зміни всіх, або окремих, існуючих там виробничих факторів: матеріальних, енергетичних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів. Але ефективний результат будь-якого управління навіть при застосуванні найбільш передових технологій, матеріалів, висококваліфікованих робітників буде досягнутий лише за умови правильного, розумного наукового керівництва всім залученим до нього персоналом, узгодження його дій. Саме таке завдання покладається на менеджмент, що в перекладі з англійської мови означає "керівництво, завідування, вміння обходитись з чимось, вміння справлятися з роботою". Таким чином, управління - це процес ув'язки всіх необхідних компонентів для досягнення певного результату, а менеджмент - це інструмент, система організації праці, яка забезпечує існування такої ув'язки. Менеджмент є складовою частиною управління. Він реалізується лише людьми, керівниками тоді як управління можливе й за допомогою технічних засобів (роботів, електронних систем тощо). Багатозначність поняття "менеджмент" відображає Оксфордський словник, в якому даються чотири його значення:

- менеджмент - це спосіб, манера спілкування з людьми;
- менеджмент - це влада і мистецтво управління;
- менеджмент - це вміння, адміністративні навички;
- менеджмент - це орган управління, адміністративна одиниця.

Менеджмент - це особливий вид діяльності, який перетворює неорганізований натовп у ефективну й продуктивну групу (П. Друкер).

Узагальнюючи управлінську практику, можна сформулювати такі передумови менеджменту:

- менеджмент як управлінська діяльність притаманна організаціям, які функціонують у певному ринковому середовищі. Будь-якій організації для досягнення своїх цілей потрібен менеджмент, а останній не може існувати поза організацією;

- потреба в менеджменті виникає у зв'язку з необхідністю координації діяльності більшої або меншої кількості людей, кожен з яких виконує певну роботу;

- для досягнення цілей організації завжди доводиться використовувати певну кількість обмежених ресурсів (матеріальних, фінансових, людських, природних, інформаційних). Менеджмент і є тією ланкою, яка забезпечує ефективне використання зазначених ресурсів;

- раціональний менеджмент ґрунтується на певному балансуванні між успіхом організації (досягнення її цілей), а також продуктивністю (рівнем використання ресурсів).

1.5 Перспективи впровадження екологічного менеджменту в Україні

Сучасний стан розвитку української економіки, її розбудова на ринкових засадах потребують зміни парадигми прийняття управлінських рішень у сфері захисту довкілля. Значна роль в цьому процесі належить формуванню ефективної еколого-збалансованої моделі природокористування. Однак рівень забруднення навколишнього природного середовища України, її повітряного басейну, земельних і водних ресурсів набув критичних розмірів. Так, в процесі суспільного виробництва щорічно використовують біля 1,5 млрд. т природних ресурсів, що в розрахунку на душу населення складає біля 30 тонн. Такі великі обсяги використання ресурсів пояснюються екстенсивним характером експлуатації природного ресурсного потенціалу. Промислові підприємства і транспорт викидають близько 6 млн. тонн шкідливих речовин чи майже 150 кг в розрахунку на кожного жителя країни. Найбільший обсяг викидів припадає на Донецько-Придніпровський регіон – 79% від загальної кількості викидів по країні. Найвідчутніший внесок у забруднення атмосферного повітря роблять підприємства енергетики – 32%, металургії – 25%, вугільної промисловості – 23%. Щорічно у водні басейни України викидається більш як 14 млрд. м³ стічних вод, в свою чергу найвищі показники скидів забруднених вод на одного жителя країни мають Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька області, найнижчі – Тернопільська, Хмельницька, Київська області. Погіршується фізичні і хімічні властивості ґрунтів, розширюються площі деградованих земель, забруднених стічними водами, хімічними сполуками і радіонуклідами. Ерозією уражено близько 18% території України. Надзвичайно високою залишається розораність земель України – 55,6%, тим часом, у Німеччині, Франції, Великобританії цей показник не перевищує 32% .

Великої шкоди екології завдають відходи виробництва і побуту. Загальна маса накопичених на Україні твердих промислових відходів нині становить понад 25 млрд. т, а зайнята ними площа земель – 160 тис. га. Не дивлячись на зниження темпів суспільного виробництва, продовжується процес прогресуючого нагромадження відходів в промисловому секторі економіки. Лише частина цих

відходів, яка не перевищує 10-12% від маси їх утворення, застосовується як вторинні ресурси.

За даними Міністерства охорони навколишнього природного середовища України середньорічні втрати валового внутрішнього продукту від погіршення екологічного стану досягли 10-15%. Ця оцінка не враховує наслідків Чорнобильської катастрофи 1986 року, яка внесла суттєвий вклад в загострення екологічної ситуації і породила цілий ряд складних соціальних, економічних, екологічних, технологічних та політичних проблем

Вищесказане свідчить про те, що Україна сьогодні знаходиться у стані затяжної еколого-економічної кризи, яка має тенденцію до поглиблення. Крім того, на перший план висувуються проблеми економічного характеру – інфляція, спад виробництва, безробіття тощо. Екологічні ж проблеми відіграють другорядну роль, хоча вони здійснюють значний негативний вплив на показники функціонування суб'єктів господарювання. Єдиним виходом у ситуації, яка склалася, є поєднання політики економічної стабілізації і зростання з відповідними екологічними заходами, тобто стати на шлях сталого розвитку.

В даний час відбувається процес трансформації економіки України в екологічно безпечну економіку, пошук шляхів реформування в цьому напрямку невіддільний від механізму реалізації системи екологічного менеджменту. Екологічний менеджмент в Україні повинен виконувати чотири основні функції:

- прийняття і реалізація природоохоронного законодавства;
- контроль за екологічною безпекою;
- забезпечення проведення природоохоронних заходів;
- досягнення погодження дій державних і громадських органів;

З них найбільш розвинуті дві функції. Під них створена відповідна організаційна інфраструктура, до якої входять органи екологічної експертизи й екологічної інспекції. Менш розвинуті цільові функції забезпечення проведення природоохоронних заходів і узгодження дій державних і громадських органів, які є підґрунтям управлінської піраміди.